

Apostolsko pismo svetega očeta Frančiška: Patris corde

Z apostolskim pismom »Patris corde (Z Očetovskim srcem)«, ki je izšlo 8. decembra, na praznik Brezmadežne se Frančišek spominja 150. letnice razglasitve sv. Jožefa za zavetnika vesoljne Cerkve. Ob tej priliki bo od danes do 8. decembra 2021 potekalo posebno »Leto svetega Jožefa«.

**APOSTOLSKO PISMO
PATRIS CORDE
SVETEGA OČETA FRANČIŠKA
OB 150-LETNICI
RAZGLASITVE SV. JOŽEFA
ZA ZAVETNIKA VESOLJNE CERKVE**

Z očetovskim srcem: tako je Jožef ljubil Jezusa, ki ga vsi štirje evangeliji imenujejo:

»Jožefov sin«.[1]

Evangelista, ki sta izpostavila njegov lik, Matej in Luka, povesta malo, a vendar dovolj za razumevanje, kakšen oče je bil in kakšno poslanstvo mu je zaupala Božja previdnost. Vemo, da je bil preprost tesar (prim. Mt 13,55), Marijin zaročenec (prim. Mt 1,18; Lk 1,27); »pravičen moč« (Mt 1,19), vedno pripravljen izpolniti Božjo voljo, kakršna se kaže v njegovi postavi (prim Lk 2,22.27.39) in po kar štirih sanjah (prim. Mt 1,20; 2,13.19.22). Po dolgem in napornem potovanju iz Nazareta v Betlehem je videl Mesija, ki se je rodil v hlevu, ker drugje »zanju ni bilo prostora« (Lk 2,7). Bil je priča češčenja pastirjev (prim. Lk 2,8-20) in modrih (prim. Mt 2,1-12), ki predstavljajo eni izraelsko ljudstvo in drugi poganska ljudstva. Imel je pogum, da je sprejel zakonito očetovstvo Jezusa, ki mu je dal ime, kot mu ga je razodel angel: »Daj mu ime Jezus: kajti on bo svoje ljudstvo odrešil grehov« (Mt 1,21). Kot je znano, je dati ime nekemu človeku ali neki stvari pri antičnih ljudstvih pomenilo dati mu pripadnost, kot je to storil Adam v pripovedi iz Prve Mojzesove knjige (prim. 2,19-20). Štirideset dni po rojstvu je Jožef v templju skupaj z materjo daroval Dete Gospodu in presenečen poslušal Simeonovo prerokbo o Jezusu in Mariji (prim. Lk 2,22-35). Da bi Jezusa obranil pred Herodom, je kot tujec prebival v Egiptu (prim. Mt 2,13-18). Ko se je vrnil v domovino, je živel skrito v majhni in neznani vasi Nazaret v Galileji – od koder, kot

se je govorilo, »ne pride noben prerok« in ne »more biti kaj dobrega« (prim. Jn 7,52; 1,46) – daleč od Betlehema, svojega rojstnega mesta, in od Jeruzalema, kjer se je dvigal tempelj. Ko sta med romanjem v Jeruzalem izgubila dvanajstletnika, sta ga z Marijo v tesnobi iskala in ga našla v templju, ko je razpravljal z učitelji postave (prim. Lk 2,41-50).

Za Marijo, Jezusovo Materjo, noben svetnik ne zavzema toliko prostora v papeškem učenju kot Jožef, njen ženin. Moji predhodniki so poglobili sporočilo, vsebovano v nekaj podatkih, ki so nam jih posredovali evangeliji, da bi bolje poudarili njegovo središčno vlogo v zgodovini odrešenja: blaženi Pij IX. ga je razglasil za »zavetnika Katoliške Cerkve«[2], častitljivi Pij XII. ga je predstavil kot »zavetnika delavcev«[3] in sv. Janez Pavel II. kot »Odrešenikovega varuha«.[4] Ljudstvo se mu priporoča kot »priprošnjiku za srečno smrt«.[5]

Zato bi po 150 letih od njegove razglasitve za *Zavetnika Katoliške Cerkve* po blaženem Piju IX. 8. decembra 1870 rad – kakor pravi Jezus – da »bi usta izrazila to, česar je v preobilju v srcu« (prim. Mt 12,34), podelil z vami nekaj osebnih razmišljanj o tem izrednem liku, ki je tako blizu človeškemu stanju vsakega izmed nas. Ta želja je rasla v teh mesecih pandemije, v kateri lahko sredi krize, ki nas prizadeva, doživljamo, da »naša življenja, ki jih tkejo in podpirajo navadni ljudje – običajno pozabljeni – ki se ne pojavljajo v naslovih velikih časopisov in revij in ne na prizoriščih zadnjega *showa*, pa vendar danes zanesljivo pišejo odločilne dogodke naše zgodovine: zdravniki, bolničarke in bolničarji, delavci v supermarketih, čistilke, čuvaji, prevozniki, organi pregona, prostovoljci, duhovniki, redovnice in mnogi, mnogi drugi, ki so razumeli, da se nihče ne reši sam. [...] Koliko ljudi se vsak dan vadi v potrpljenju in vliva upanje, skrbeč za to, da ne sejejo panike, ampak soodgovornost. Koliko očetov, meter, dedkov in babic, učiteljev našim otrokom s temi majhnimi vsakdanjimi dejanji kaže, kako se spoprijeti in prebroditi krizo s prilagajanjem navad, dviganjem pogledom in spodbujanjem molitve. Koliko ljudi moli, daruje in prosi za dobro vseh.«[6] V sv. Jožefu lahko vsi najdejo človeka, ki ostaja neopažen, moža vsakdanje prisotnosti, obzirne in skrite, priprošnjika, oporo in vodnika v trenutkih težav. Sv. Jožef nas spominja, da imajo vsi tisti, ki so na videz skriti ali v »drugi vrsti«, neprimerljivo vlogo v zgodovini odrešenja. Vsem gre beseda priznanja in hvaležnosti.

1. Ljubljeni oče

Veličina sv. Jožefa je v dejstvu, da je bil Marijin zaročenec in Jezusov krušni oče. Kot tak se je »postavil v službo celotnemu odrešenjskemu načrtu,« kot pravi sv. Janez Krizostom.[7]

Sv. Pavel VI. opozarja, da se je njegovo očetovstvo konkretno izrazilo v tem, da »je iz svojega življenja naredil služenje, žrtev skrivnosti učlovečenja in odrešenjskega poslanstva, ki je z njo povezano; da je svojo zakonito avtoriteto, ki mu je pripadala nad Sveto Družino, uporabil za popolno daritev sebe, svojega življenja, svojega dela; da je svojo človeško poklicanost k ljubezni do doma spremenil v nadčloveško darovanje samega sebe, svojega srca in vseh sposobnosti v ljubezni, ki je postavljena v služenje Mesiju, ki se razvija v njegovih hiši.«[8]

Zaradi te vloge v zgodovini odrešenja je sv. Jožef oče, ki ga je krščansko ljudstvo vedno ljubilo, kakor dokazuje dejstvo, da so mu po celem svetu posvečene številne cerkve; da so se mnoge redovne ustanove, bratovščine in cerkvene skupine navdihovale pri njegovi duhovnosti in nosijo njegovo ime; in da se v njegovo čast že stoletja odvijajo različne svete uprizoritve. Veliko svetnikov in svetnic je bilo njegovih navdušenih častilcev, med katerimi je Terezija Avilska, ki ga je sprejela kot zagovornika in priprošnjika; veliko se je priporočala njemu in prejela vse milosti, za katere je prosila. Opogumljena po svoji izkušnji je svetnica tudi druge prepričevala, da so ga častili.[9]

V vsakem molitveniku najdemo kakšno molitev v čast sv. Jožefu. Posebne prošnje so nanj naslovljene ob sredah, zlasti pa celoten mesec marec, ki je tradicionalno posvečen njemu.[10]

Zaupanje ljudstva v sv. Jožefa je povzeto v izrazu: »*Ite ad Ioseph*«, ki se nanaša na čas lakote v Egiptu, ko so ljudje faraona prosili za kruh, on pa je odgovarjal: »Pojdite k Jožefu; kar vam poreče, to storite!« (1 Mz 41,55). Šlo je za Jožefa, Jakobovega sina, ki so ga bratje iz zavisti prodali (prim. 1 Mz 37,11-28) in ki je – v skladu s svetopisemsko pripovedjo – pozneje postal podkralj Egipta (prim. 1 Mz 41,41-44).

Kot Davidov potomec (prim. Mt 1,16.20), iz katerega korenine naj bi po prerokbi preroka Natana Davidu (prim. 2 Sam 7) pognal Jezus, in kot ženina Marije iz Nazareta, je sv. Jožef tečaj, ki združuje Staro in Novo zavezo.

2. Oče v nežnosti

Jožef je videl, kako Jezus iz dneva v dan raste »modrosti, starosti in milosti pri Bogu in pri ljudeh« (Lk 2,52). Kakor je Gospod storil Izraelu, tako ga je on »učil hoditi, ko ga je držal za roko. Zanj je bil kot oče, ki dviga otroka k licu, ki se sklanja k njemu, da bi mu dajal jesti« (prim. Oz 11,3-4).

Jezus je v Jožefu videl Božjo nežnost: »Kakor oče izkazuje usmiljenje nad otroki, Gospod izkazuje usmiljenje nad tistimi, ki se ga bojijo« (Ps 103,13).

Jožef je gotovo slišal, kako je v sinagogi med molitvijo psalmov odmevalo, da je Izraelov Bog Bog nežnosti,[11] ki je dober do vseh in da je »njegovo usmiljenje nad vsemi njegovimi deli« (Ps 145,9).

Zgodovina odrešenja se »v upanju proti upanju« (Rim 4,18) uresničuje skozi naše slabotnosti. Prevečkrat mislimo, da Bog zaupa samo v dobre in zmagovite dele v nas, v resnici pa se večina njegovih načrtov uresničuje preko in kljub našim slabotnostim. Zaradi tega je sv. Pavel rekel: »Da pa se zaradi vzvišenosti razodetij ne bi prevzel, mi je bil dan v meso trn, satanov sel, ki naj bi me tepel, da se ne bi prevzel. Trikrat sem prosil Gospoda, da bi ga umaknil od mene, a mi je rekel: 'Dovolj ti je moja milost. Moč se dopolnjuje v slabotnosti.' Zato se bom zelo rad ponašal s svojimi slabotnostmi, da bi se v meni utaborila Kristusova moč« (2 Kor 12, 7-9).

Če je to perspektiva odrešenjske ekonomije, se moramo naučiti sprejemati svojo slabotnost z globoko nežnostjo.[12]

Hudič nas sili, da na svojo krhkost gledamo z negativno sodbo, Duh pa jo pokaže z nežnostjo. In nežnost je najboljši način, da se dotaknemo tega, kar je krhkega v nas. Stegnjeni prst in sodba, ki ju uporabljamo v odnosih do drugih, sta zelo pogosto znamenje nesposobnosti, da bi v sebi sprejeli svojo lastno slabotnost, svojo lastno krhkost. Samo nežnost nas bo rešila pred delom Tožnika (prim. Raz 12,10). Zato je pomembno srečati Božje usmiljenje, zlasti v zakramentu sprave, ko doživimo resnico in nežnost. Protislovno je, da nam tudi Hudič lahko pove resnico, a če to stori, je zato, da nas obsodi. Mi pa vemo, da nas Resnica, ki prihaja iz Boga, ne obsoja, ampak nas sprejema, nas objame, nas podpira, nam odpušča (prim. Lk 15,11-32): pride nam naproti, nam vrne dostojanstvo, nas postavi na noge, nam pripravi praznik zaradi tega, ker je »ta moj sin bil namreč mrtev in je oživel, bil je izgubljen in je najden« (v. 24).

Božja volja, njegova zgodovina, njegov načrt gredo tudi skozi Jožefovo stisko. Jožef nas tako uči, da verovati v Boga vključuje tudi verjeti, da On lahko deluje tudi skozi naše strahove, našo krhkost, našo slabotnost. Uči nas, da se sredi viharjev življenja ne smemo bati Bogu prepustiti krmila našega čolna. Včasih hočemo nadzorovati vse, a On ima vedno širši pogled.

3. Oče v poslušnosti

Podobno kot je Bog storil z Marijo, ko ji je pokazal svoj načrt odrešenja, je tudi Jožefu razkril svoje načrte; to je storil skozi sanje, ki jih je Sveto pismo kot vsa starodavna ljudstva imelo za eno od sredstev, po katerih Bog kaže svojo voljo.[13]

Jožef je v hudi stiski zaradi nerazumljive Marijine nosečnosti: noče je »javno osramotiti«, [14] ampak se odloči, da jo bo »skrivaj odslovil« (Mt 1,19). V prvih sanjah mu angel pomaga razrešiti njegovo težko zagato: »Ne boj se vzeti k sebi Marije, svoje žene; kar je spočela, je namreč od Svetega Duha. Rodila bo sina in daj mu ime Jezus, kajti on bo svoje ljudstvo odrešil grehov« (Mt 1,20-21). Njegov odgovor je bil takojšen: »Ko se je Jožef zbudil, je storil, kakor mu je naročil Gospodov angel« (Mt 1,24). S poslušnostjo je premagal svojo dramo in rešil Marijo.

V drugih sanjah je angel ukazal Jožefu: »Vstani, vzemi dete in njegovo mater in béži v Egipt! Bodi tam, dokler ti ne povem; Herod bo namreč iskal dete, da bi ga umoril« (Mt 2,13). Jožef je brez omahovanja ubogal, ne da bi se vpraševal o težavah, ki jim bo šel naproti: »Vstal je, ponoči vzel dete in njegovo mater ter se umaknil v Egipt. Tam je bil do Herodove smrti« (Mt 2,14-15).

V Egiptu je Jožef z zaupanjem in potrpežljivostjo čakal na sporočilo, ki mu ga je obljubil angel, naj se vrne v svojo deželo. Brž ko mu je Božji poslanec v tretjih sanjah, potem ko ga je obvestil, da so pomrli tisti, ki so skušali umoriti otroka, ukazal, naj vstaje, vzame s seboj otroka in njegovo mater in se vrne v Izraelovo deželo (prim. Mt 2,19-20), je še enkrat brez oklevanja ubogal: »Vstal je, vzel otroka in njegovo mater in prišel v Izraelovo deželo« (Mt 2,21).

Toda med potjo nazaj, »ko je slišal, da vlada v Judeji Arhelaj namesto svojega očeta Heroda, se je bal iti tja. Bil pa je v sanjah opomnjen – bilo četrto, ko se je to zgodilo – in se je umaknil v galilejsko deželo. Ko je prišel tja, se je naselil v mestu, ki se imenuje Nazaret« (Mt 2,22-23).

Evangelist Luka pa poroča, da se je Jožef lotil dolge in neprijetne poti iz Nazareta v Betlehem po ukazu cesarja Avgusta, ki se je nanašal na popis prebivalstva, da bi se popisal v svojem mestu. In ravno v teh okoliščinah se je rodil Jezus (prim. 2,1-7) in bil kot vsi otroci vpisan v matično knjigo.

Sv. Luka še posebej skrbno poudarja, da sta Jezusova starša spolnjevala vse predpise postave: obredi Jezusove obreze, Marijinega očiščevanja po porodu, darovanje prvorojenca Bogu (prim. 2,21-24).[15]

V vseh okoliščinah življenja je Jožef znal izgovarjati svoj »fiat« kot Marija ob oznanjenju in Jezus v Getsemaniju.

Jožef je v svoji vlogi glave družine naučil Jezusa biti podrejen staršem (prim. Lk 2,51) v skladu z Božjo zapovedjo (prim. 2 Mz 20,12).

V skritosti Nazareta, v Jožefovi šoli se je Jezus naučil izpolnjevati Očetovo voljo. Ta volja je postala njegova vsakdanja jed (prim. Jn 4,34). Tudi v najtežjem trenutku svojega življenja, ki ga je doživel v Getsemaniju, je raje izpolnil Očetovo voljo in ne svoje[16] in postal »pokoren do smrti [...] na križu« (Flp 2,8). Zato pisec Pisma Hebrejcem zaključuje, da se je Jezus »iz tega, kar je pretrpel, naučil poslušnosti« (5,8).

Iz vseh teh dogodkov je razvidno, da je Jožefa »Bog poklical, da bi neposredno služil Jezusovi osebi in poslanstvu z izvrševanjem svojega očetovstva. Prav na ta način je v polnosti časov sodeloval pri veliki skrivnosti odrešenja in je v resnici služabnik odrešenja.«[17]

4. Oče v sprejemanju

Jožef sprejme Marijo, ne da bi postavljajl preventivne pogoje. Zaupa angelovim besedam. »Plemenitost njegovega srca ga je naučila, da je to, kar se je naučil po postavi, podredil ljubezni; in danes, v tem svetu, v katerem je psihično, besedno in fizično nasilje nad ženskami očitno, se Jožef predstavlja kot lik spoštljivega in nežnega moža, ki se kljub temu, da nima vseh podatkov, odloči za Marijin ugled, dostojanstvo in življenje. V njegovem dvomu, kako naj se najbolje odloči, mu je Bog pomagal izbrati tako, da je razsvetlil njegovo presojo.«[18]

V našem življenju se velikokrat zgodijo stvari, katerih pomena ne razumemo. Pogosto je naš prvi odziv razočaranje in upor. Jožef svoja razmišljanja pušča ob strani, da naredi prostor za to, kar se dogaja, in ne glede na to, kako zelo skrivnostno se lahko zdi njegovim očem, to sprejme, prevzame za to odgovornost in se pomiri s svojo zgodovino. Če se ne pomirimo s svojo zgodovino, nam ne bo uspelo narediti niti naslednjega koraka, ker bomo vedno ostajali talci svojih pričakovanj in posledičnih razočaranj.

Duhovno življenje, ki nam ga kaže Jožef, ni takšno, da *pojasnjuje*, ampak takšno, da *sprejema*. Samo iz tega sprejemanja, iz te pomirjenosti lahko zaslutimo večjo zgodovino, globlji pomen. Zdi se, da odmevajo ognjevite Jobove besede, ki na ženino povabilo, naj se upre za vse zlo, ki se mu dogaja, odgovori: »Dobro smo prejimali od Gospoda, zakaj bi hudega ne sprejeli?« (Job 2,10).

Jožef ni pasivno v usodo vdan človek. Njegova vloga je pogumna in močna. Sprejemanje je način, po katerem se v našem življenju kaže dar moči, ki prihaja od Svetega Duha. Samo Gospod nam lahko da moč, da sprejmemo življenje tako, kot je, da naredimo prostor tudi za protislovni, nepričakovani in razočarajoči del bivanja.

Jezusov prihod med nas je Očetov dar, da bi se vsak spravil z mesom lastne zgodovine tudi takrat, kadar je ne razume popolnoma.

Kakor je Bog dejal našemu svetniku: »Jožef, Davidov sin, ne boj se« (Mt 1,20), se zdi, da ponavlja tudi nam: »Ne bojte se!«. Odložiti moramo jezo in razočaranje ter brez kakršne koli svetne vdanosti v usodo, pač pa z močjo, ki je polna upanja, narediti prostor temu, česar nismo izbrali in vendar obstaja. Takšno sprejemanje življenja nas uvede v skrivni pomen. Življenje vsakega izmed nas se lahko čudežno ponovno začne, če najdemo pogum, da ga živimo skladno z evangelijem. In ni pomembno, če se zdi, da se je doslej vse obrnilo na slabo in so nekatere stvari nepovratne. Bog lahko stori, da med skalami poženejo rože. Tudi če nam naše srce kaj očita, je On »večji od našega srca in spoznava vse.« (1 Jn 3,20).

Ponovno se vrne krščanski realizem, ki ne zavrže ničesar, kar obstaja. Resničnost je v svoji skrivnostni neupogljivosti in zapletenosti nosilka smisla bivanja s svojimi lučmi in sencami. Zaradi tega apostol Pavel reče: »Vemo, da njim, ki ljubijo Boga, vse pripomore k dobremu« (Rim 8,28). In sv. Avguštin dodaja: »Tudi tisto, kar se imenuje zlo (*etiam illud quod malum dicitur*).« [19] V tem celotnem pogledu vera osmisli vsak vesel ali žalosten dogodek.

Daleč od tega torej, da bi verovati pomenilo najti lahke tolažilne rešitve. Vera, ki nas jo učil Jezus, je vera, ki jo vidimo pri sv. Jožefu, ki ni iskal bližnjic, ampak se je z »odprtimi očmi« soočil s tem, kar se mu je dogajalo in za to osebno prevzel odgovornost.

Jožefova sprejemljivost nas vabi, da sprejemamo druge brez izključevanja, takšne kakršni so, s posebno ljubeznijo do slabotnih, ker si je Bog izbral to, kar je slabotnega (prim. 1 Kor 1,27), kjer je »oče sirotam in pokrovitelj vdovam« (Ps 68,6), in ukazuje, naj ljubimo tujca. [20] Rad si predstavljam, da je Jezus iz Jožefovega obnašanja dobil navdih za priliko o izgubljenem sinu in usmiljenem očetu (prim. Lk 15,11-32).

5. Oče ustvarjalnega poguma

Če je prvi korak vsakega resničnega notranjega ozdravljenja sprejeti svojo zgodovino oziroma v sebi narediti prostor tudi za tisto, kar si v življenju nismo izbrali, pa moramo dodati še eno pomembno značilnost: ustvarjalni pogum. Pojavi se predvsem takrat, kadar

naletimo na težave. Pravzaprav se pred neko težavo lahko ustavimo in se umaknemo, ali pa se na nek način najdemo. Včasih ravno težave potegnejo iz nas rezerve, za katere sploh nismo mislili, da jih imamo.

Ko beremo »evangelije otroštva« se velikokrat sprašujemo, zakaj Bog ni posegel neposredno in jasno. Toda Bog posreduje po dogodkih in ljudeh. Jožef je človek, po katerem je Bog poskrbel za začetka zgodovine odrešenja. On je pravi »čudež«, po katerem je Bog rešil otroka in njegovo mater. Nebesa posredujejo tako, da zaupajo v ustvarjalni pogum tega moža, ki je, ko je prišel v Betlehem in ni našel prebivališča, kjer bi Marija lahko rodila, pospravil hlev in ga uredil, da je postal čim bolj prijeten prostor za Božjega Sina, ki prihaja na svet (prim. *Lk 2,6-7*). Zaradi preteče Herodove grožnje, ki je hotel umoriti Otroka, je bil Jožef še enkrat v spanju opozorjen, naj varuje Otroka, zato je sredi noči organiziral beg v Egipt (prim. *Mt 2,13-14*).

Ob površnem branju teh pripovedi imamo vedno vtis, da je svet na milost in nemilost izročen močnim in mogočnim, »vesela novica« evangelija pa je v tem, da nam pokaže, kako Bog kljub oblastnosti in nasilnosti zemeljskih vladarjev vedno najde način za uresničitev svojega načrta odrešenja. Včasih se zdi, da je tudi naše življenje na milost in nemilost izročeno močnih oblasti, evangelij pa nam pravi, da Bogu vedno uspe rešiti tisto, kar je pomembno, pod pogojem, da uporabljamo ustvarjalni pogum tesarja iz Nazareta, ki je nek problem znal spremeniti v priložnost, tako da je vedno dajal prednost zaupanju v Božjo previdnost.

Če se včasih zdi, da nam Bog ne pomaga, to ne pomeni, da nas je zapustil, ampak da se zanese na nas, na to, kar lahko načrtujemo, odkrijemo, najdemo, dosežemo.

Gre za tisti ustvarjalni pogum, ki so ga pokazali prijatelji mrtvoudnega, ki so ga spustili s strehe, da so ga predstavili Jezusu (prim. *Lk 5,17-26*). Težava ni zadržala drznosti in vztrajnosti teh prijateljev. Bili so prepričani, da Jezus lahko ozdravi bolnika in ker »zaradi množice niso našli poti, kjer bi ga nesli noter, so se z njim povzpeli na streho in ga skoz opeko spustili s posteljo vred ravno pred Jezusa. Ko je videl njihovo vero, je rekel: 'Človek, odpuščeni so ti tvoji grehi!'« (v. 19-20). Jezus je prepoznal ustvarjalno vero, s katero so ti možje skušali predenj prinesiti svojega bolnega prijatelja.

Evangelij ne navaja podatkov o tem, koliko časa so Marija, Jožef in Jezus ostali v Egiptu. Zanesljivo pa so morali jesti, najti hišo, delo. Ne potrebujemo veliko domišljije, da zapolnimo molk evangelija o tej zadevi. Sveta družina se je morala spoprijeti s konkretnimi težavami, kakor vse druge družine, kakor številni naši bratje migranti, ki tudi danes

tvegajo življenje, prisiljeni zaradi nesreč in lakote. V tem smislu mislim, da je sv. Jožef v resnici poseben zavetnik vseh tistih, ki morajo zapustiti svojo zemljo zaradi vojn, sovraštva, preganjanja in bede.

Na koncu vsakega dogodka, v katerem ima Jožef glavno vlogo, evangelij pripomni, da je vstal, vzel s seboj Otroka in njegovo Mater, in naredil, kar mu je Bog naročil (prim. Mt 1,24; 2,14.21). Dejansko sta Jezus in njegova mati Marija najdragocenejši zaklad naše vere.[21] V načrtu odrešenja ni mogoče ločiti Sina od Matere, od nje, ki je »napredovala na romanju vere in vztrajala v svojem zedinjenju s Sinom zvesto do križa.«[22]

Stalno se moramo spraševati, če z vsemi svojimi močmi varujemo Jezusa in Marijo, ki sta skrivnostno zaupana naši odgovornosti, naši skrbi, našemu varstvu. Sin Vsemogočnega pride na svet tako, da sprejme stanje velike slabotnosti. Potrebuje Jožefa, da ga brani, zaščiti, neguje in da lahko raste. Bog zaupa v tega moža, kakor to stori Marija, ki v Jožefu najde njega, ki ji ne želi samo rešiti življenje, ampak bo vedno poskrbel zanjo in za Otroka. V tem smislu ni mogoče, da bi sv. Jožef ne bil varuh Cerkev, saj je Cerkev podaljšanje Kristusovega telesa v zgodovini, istočasno pa materinstvo Cerkev predstavlja Marijino materinstvo.[23] Ko Jožef še naprej varuje Cerkev, še naprej varuje *Dete in njegovo mater*, pa tudi mi, ko ljubimo Cerkev, še naprej ljubimo *Dete in njegovo mater*.

Ta Otrok je Tisti, ki bo rekel: »Kar koli ste storili enemu od teh mojih najmanjših bratov, ste meni storili« (Mt 25,40). Zato je vsak, ki je v potrebi, vsak revež, vsak trpin, vsak umirajoči, vsak tujec, vsak zapornik, vsak bolnik »Otrok«, ki ga Jožef še naprej varuje. Zaradi tega sv. Jožefa kličemo kot zaščitnika ubožcev, potrebnih, izgnancev, žalostnih, revežev in umirajočih. In zato Cerkev ne more drugače, kot da ljubi predvsem zadnje, ker jim je Jezus dal prednost, ko se je z njimi osebno poistovetil. Od Jožefa se moramo naučiti enake skrbi in odgovornosti: ljubiti Otroka in njegovo mater; ljubiti zakramente in dobrotelne; ljubiti Cerkev in reveže. Vsaka od teh resničnosti je vedno *Otrok in njegova mati*.

6. Oče, ki dela

Eden od vidikov, ki je značilen za sv. Jožefa in je bil poudarjen že v času prve socialne okrožnice *Rerum novarum* Leona XIII., je njegov odnos do dela. Sv. Jožef je bil tesar, ki je pošteno delal, da je zagotovil vzdrževanje za svojo družino. Od njega se je Jezus naučil vrednosti, dostojanstva in veselja tega, kar pomeni jesti kruh, ki je sad dela lastnih rok. V našem času, v katerem se zdi, da je delo spet postalo nujno socialno vprašanje in brezposelnost včasih dosega vznemirljive ravni tudi med tistimi narodi, v katerih so

desetletja živeli v določenem blagostanju, je potrebno z obnovljeno zavestjo razumeti pomen dela, ki daje dostojanstvo, naš svetnik pa je vzorni varuh tega.

Delo postane sodelovanje pri delu odrešenja, priložnost, da pospešimo prihod Kraljestva, da razvijamo svoje možnosti in dobre lastnosti, s tem da jih postavimo v službo družbe in občestva. Delo postane priložnost za uresničevanje ne le za nas same, ampak predvsem za tisto izvorno jedro družbe, ki je družina. Družina, v kateri je pomanjkanje dela, je v večji meri izpostavljena težavam, napetostim, zlomom in celo obupni in obupujoči skušnjavi razpada. Kako bi mogli govoriti o človeškem dostojanstvu, ne da bi se zavzemali za to, da bi vsi imeli možnost dostojnega vzdrževanja?

Človek, ki dela, ne glede na to, kakšna je njegova naloga, sodeluje s samim Bogom, postane nekoliko stvarnik sveta, ki nas obdaja. Kriza našega časa, ki je ekonomska, socialna, kulturna in duhovna kriza, lahko za vse predstavlja klic k ponovnemu odkritju vrednote, pomembnosti in nujnosti dela za začetek nove »normalnosti«, v kateri nihče ne bo izključen. Delo sv. Jožefa nas spominja, da sam Bog, ki je postal človek, ni zaničeval dela. Izguba dela, ki prizadeva toliko bratov in sester, in ki v zadnjem času narašča zaradi pandemije covid-19, mora biti klic, da ponovno preverimo svoje prednostne naloge. Prosimo sv. Jožefa delavca, da bi mogli najti poti, ki nas bodo obvezale, da bomo rekli: noben mlad človek, sploh noben človek in nobena družina brez dela!

7. Oče v senci

Poljski pisatelj Jan Dobraczyński v svoji knjigi *Očetova senca*, [24] v obliki romana pripoveduje o življenju sv. Jožefa. S sugestivno podobo sence opredeli Jožefov lik, ki je v odnosu do Jezusa zemeljska senca nebeškega Očeta: pazi nanj, ga varuje, se nikoli ne loči od njega, da hodi po njegovih stopinjah. Pomislimo, na kaj Mojzes spominja Izraela: »V puščavi [...] si videl, kako te je Gospod, tvoj Bog, nosil, kakor človek nosi svojega sina, vso pot« (5 Mz 1,31). Tako je Jožef vse svoje življenje uresničeval očetovstvo. [25]

Očetje se ne rodijo, očetje postanejo. Oče se ne postane samo zaradi tega, ker ima otroka, ampak ker je odgovorno prevzel skrb zanj. Kadar koli nekdo prevzame skrb za življenje nekoga drugega, v nekem smislu v odnosu do njega uresničuje očetovstvo.

V družbi našega časa je pogosto videti, da otroci nimajo očeta. Tudi današnja Cerkev potrebuje očete. Opomin sv. Pavla, namenjen Korinčanom, je vedno aktualen: »Čeprav bi namreč imeli deset tisoč vzgojiteljev v Kristusu, vendar nimate mnogih očetov« (1 Kor 4,15). Potrebno bi bilo, da bi vsak duhovnik ali škof lahko dodal tako kakor apostol: »V

Kristusu Jezusu sem vas namreč po evangeliju rodil jaz« (*prav tam*). Galačanom pa pravi: »Otroci moji, ki vas ponovno rojevam v bolečini, dokler ne bo v vas oblikovan Kristus« (4,19).

Biti oče pomeni vpeljati otroka v izkustvo življenja, resničnosti. Ne ga zadrževati, ne ga zapirati, ne ga posedovati, ampak ga usposobiti za odločitve, za svobodo, za odhode.

Morda je izročilo zaradi tega Jožefu poleg vzdevka oče dalo še vzdevek »najčistejši«. Ne gre za zgolj čustveno oznako, ampak za povzetek zadržanja, ki izraža nasprotje posedovanja.

Čistost je svoboda od posedovanja na vseh področjih življenja. Šele ko je ljubezen čista, je v resnici ljubezen.

Ljubezen, ki hoče posedovati, na koncu vedno postane

nevarna, zapira, duši, onesrečuje. Bog je človeka ljubil s čisto ljubeznijo, ko ga je pustil

svobodnega tudi za to, da se zmoti in se postavi proti Njemu. Logika ljubezni je vedno

logika svobode in Jožef je znal ljubiti na izredno svoboden način. Samega sebe ni nikoli

postavil v središče. Znal je stopiti iz središča ter postaviti v središče svojega življenja

Marijo in Jezusa.

Jožefova sreča ni v logiki žrtvovanja sebe, ampak v darovanju sebe. V tem možu nikdar ne

zaznamo razočaranja, ampak samo zaupanje. Njegov vztrajni molk se ne pogloblja v

pritožbe, ampak vedno v konkretna dejanja zaupanja. Svet potrebuje očete, odklanja

gospodarje, odklanja torej tiste, ki hočejo posedovati drugega, da bi zapolnili svojo

praznino; odklanja tiste, ki avtoriteto zamenjujejo z avtoritarnostjo, služenje s

servilnostjo, soočenje z zatiranjem, dobrodelnost s socialnim skrbstvom, silo z

razdejanjem. Vsaka resnična poklicanost se rodi iz darovanja sebe, ki pomeni dozorevanje

preproste žrtve. Tudi v duhovništvu in v posvečenem življenju se zahteva ta vrsta zrelosti.

Kjer neka zakonska, celibaterska ali deviška poklicanost ne doseže zrelosti darovanja

samega sebe in se ustavi samo na logiki žrtve, je v nevarnosti, da izraža nesrečo, žalost in

razočaranje, namesto da bi postala znamenje lepote in veselja v ljubezni.

Očetovstvo, ki se odpove skušnjavi, da bi živelo življenje otrok, vedno odpira še neznane

prostore. Vsak otrok vedno nosi s seboj skrivnost, nekaj neznanega, ki se lahko razodene

samo s pomočjo očeta, ki spoštuje njegovo svobodo. Očeta, ki se zaveda, da izpolnjuje

svoje vzgojno delovanje in v polnosti živi očetovstvo samo takrat, ko je postal

»nepotreben«, ko vidi, da otrok postaja samostojen in sam stopa po poteh življenja; ko se

postavi v položaj Jožefa, ki je vedno vedel, da ta otrok ni njegov, ampak je bil samo

zaupan njegovi skrbi. V bistvu je na to mislil Jezus, ko je rekel: »Tudi na zemlji nikomur ne

pravite »oče«, kajti eden je vaš Oče, ta, ki je v nebesih« (Mt 23,9).

Kadar koli se znajdemo v položaju, da moramo uresničevati očetovstvo, se moramo vedno spominjati, da nikoli ne gre za posest, ampak za »znamenje«, ki napoti na višje očetovstvo. V nekem smislu smo vsi vedno v Jožefovem položaju: senca edinega nebeškega Očeta, ki »daje svojemu soncu, da vzhaja nad hudobnimi in dobrimi, ter pošilja dež pravičnim in krivičnim« (Mt 5,45); in senca, ki sledi Sinu.

»Vstani, vzemi dete in njegovo mater,« (Mt 2,13) reče Bog sv. Jožefu.

Namen tega Apostolskega pisma je povečati ljubezen do tega velikega svetnika, da bi nas spodbudilo, da bi prosili za njegovo priprošnjo in da bi posnemali njegove kreposti in njegovo navdušenje.

Posebno poslanstvo svetnikov namreč ni samo v tem, da podelijo čudeže in milosti, ampak da prosijo za nas pred Bogom, kakor sta delala Abraham[26] in Mojzes,[27] kakor dela Jezus, »edini srednik« (1 Tim 2,5), ki je pri Bogu Očetu naš »zagovornik« (1 Jn 2,1), »vedno živi, da posreduje [za nas] (Heb 7,25; prim. Rim 8,34).

Svetniki pomagajo vernikom »težiti po svetosti in svojemu stanu primerni popolnosti.«[28] Njihovo življenje je konkreten dokaz, je evangelij možno živeti.

Jezus je rekel: »Učite se od mene, ker sem krotak in v srcu ponižen« (Mt 11,29), oni pa so zgledi življenja, ki ga je treba posnemati. Sv. Pavel je izrecno spodbujal: »Postanite moji posnemovalci!« (1 Kor 4,16).[29] Sv. Jožef to govori s svojim zgovornim molkom.

Ob zgledu tolikih svetnikov in svetnic se je sv. Avguštin vprašal: »Kar so zmogli ti in ti, tega ti ne bi zmogel?« In tako je dosegel končno spreobrnjenje vzklikajoč: »Pozno sem te vzljubil, o Lepota, večno davna in večno nova!«[30]

Ne ostane drugega, kot da sv. Jožefa prosimo za milost vseh milosti, za naše spreobrnjenje. Njemu namenjamo svojo molitev:

Pozdravljen, Odrešenikov varuh

in ženin Device Marije.

Tebi je Bog zaupal svojega Sina;

vate je Marija položila svoje zaupanje;

s teboj je Kristus postal človek.

Blaženi Jožef, tudi za nas se pokaži očetovski,

vodi nas na poti življenja.

Izprosi nam milost, usmiljenje in pogum,
ter brani nas vsakega zla. Amen.

Rim, pri Svetem Janezu v Lateranu, 8. decembra, na praznik Brezmadežnega spočetja Blažene Device Marije, leta 2020, v osmem letu mojega papeževanja.

[1] Lk 4,22; Jn 6,42; prim. Mt 13,55; Mr 6,3.

[2] S. Rituum Congreg., *Quemadmodum Deus* (8. decembra 1870): ASS 6 (1870-71), 194.

[3] Prim. Govor ACLI ob prazniku sv. Jožefa obrtnika (1. maja 1955): AAS 47 (1955), 406.

[4] Apostolska spodbuda *Redemptoris custos* (15. avgusta 1989): AAS 82 (1990), 5-34.

[5] Katekizem Katoliške Cerkve, 1014.

[6] Meditacija v času pandemije (27. marca 2020): *L'Osservatore Romano*, 29. marca 2020, str. 10.

[7] In *Matth. Hom*, V, 3: PG 57, 58.

[8] Homilija (19. marca 1966): Učenje Pavla VI., IV (1966), 110.

[9] Prim Knjiga življenja, 6, 6-8.

[10] Vsak dan že več kot štirideset let po hvalnicah molim molitev k sv. Jožefu, ki je vzeta iz francoske knjige različnih pobožnosti iz 19. stoletja Kongregacije redovnic Jezusa in Marije, ki izraža pobožnost, zaupanje in določen izziv sv. Jožefu: "Častitljivi očak sv. Jožef, čigar moč zna nemogoče spremeniti v mogoče, pridi mi na pomoč v teh trenutkih stiske in težav. Pod svoje varstvo sprejmi zelo hude in težavne razmere, ki ti jih zaupam, da se bodo srečno razrešile. Moj ljubljeni oče, vse svoje zaupanje polagam vate. Naj ne govorijo, da sem te klical zaman, in ker pri Jezusu in Mariji moreš vse, pokaži mi, da je tvoja dobrota tako velika kakor tvoja moč. Amen."

[11] Prim. 5 Mz 4,31; Ps 69,17; 78,38; 86,5; 111,4; 116,5; Jer 31,20.

[12] Prim. Apostolsko spodbudo *Evangelii gaudium* (24. novembra 2013), 88; 288: AAS 105 (2013), 1057; 1136-1137.

[13] Prim. 1 Mz 20,3; 28,12; 31,11.24; 40,8; 41,1-32; 5 Mz 12,6; 1 Sam 3,3-10; Dan 2; 4; Job 33,15.

[14] V teh primerih je bilo predvideno tudi kamnanje (prim. 5 Mz 22,20-21).

[15] Prim. 3 Mz 12,1-8; 2 Mz 13,2.

[16] Prim. Mt 26,39; Mr 14,36; Lk 22,42.

[17] Sv. Janez Pavel II., Apostolska spodbuda *Redemptoris custos* (15. avgusta 1989), 8: AAS 82 (1990), 14.

[18] Homilija med sveto mašo z beatifikacijo, Villavicencio – Kolumbija (8. september 2017): AAS 109 (2017), 1061.

- [19] *Enchiridion de fide, spe et caritate*, 3.11: PL 40, 236.
- [20] Cfr Dt 10,19; Es 22,20-22; Lc 10,29-37.
- [21] Prim S. Rituum Congreg., *Quemadmodum Deus* (8. decembra 1870): ASS 6 (1870-71), 193; Pij IX., *Inclytum Patriarcham* (7. julija 1871): l.c., 324-327.
- [22] 2. Vatikanski koncil, Dogmatična konstitucija *Lumen gentium*, 58.
- [23] Prim. *Katekizem Katoliške Cerkve*, 963-970.
- [24] Izvirno delo: *Cień Ojca*, Warszawa 1977 (slovenska izdaja Družina 2020).
- [25] Prim. Sv. Janez Pavel II., Apostolska spodbuda *Redemptoris custos*, 7-8: AAS 82 (1990), 12-16.
- [26] Prim. 1 Mz 18,23-32.
- [27] Prim. 2 Mz 17,8-13; 32,30-35.
- [28] 2. Vatikanski koncil, Dogmatična konstitucija *Lumen gentium*, 42.
- [29] Prim 1 Kor 11,1; Flp 3,17; 1 Tes 1,6.
- [30] *Izpovedi*, 8, 11, 27: PL 32, 761; 10, 27, 38: PL 32, 795.